

Η ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑΙ

Πρωτοτυποτάτη και ὄλως ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος πανηγυρίς ἐτελέσθη ἐσχάτως ἐν Παρισίοις, ἀνακαλοῦσα εἰς τὴν μνήμην τὰς ὠραιότερας ἐποχὰς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἡ πανηγυρίς αὕτη εἶνε ὁ μίγας ἀθλητικὸς ἀγών, ὁ ἰδρυθεὶς ἀπὸ πέρυσιν ὑπὸ τοῦ Συνοδίου τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς ἐν Γαλλίᾳ μεταξὺ τῶν σχολείων ταύτης, προσέλαβε δὲ ἰδίως ἐφέτος χαρακτηρὰ ἀληθοῦς ἐθνι-

στον πρὸς οἰονδήποτε ὑγιεινὸν ὄρον, τῆς παραλλήλου ἀγωγῆς τοῦ σώματος ἢ ἄλλου τινὸς ἀναλόγου σκοποῦ τιθεμένων ἐν μοίρᾳ Καρὸς. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τόσῳ σώφρονα, λογικὴν καὶ πεφωτισμένην ἀγγλικὴν παιδευσιν, ἀρχὴ καὶ τέλος πάσης ἀγωγῆς ἐθεωρεῖτο ἐν Γαλλίᾳ ἡ δημιουργία ὄντων, ἀδιάφορον ἂν καχεκτικῶν ἢ μὴ, δυναμένων νὰ ὑποστώσι τοὺς ἀγῶνας τοῦ βίου ἢ ὄχι, ἱκανῶν ν' ἀντιμετωπίσωσι

ΔΥΟ ΠΕΙΝΑΣΜΕΝΟΙ

Εἰκὼν Ἐίσμου.

κοῦ γεγονότος. Ὡς γνωστόν, ἀφ' ἱκανοῦ τὸ ζήτημα τῆς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος ἐν Γαλλίᾳ παρημελημένης σωματικῆς ἀγωγῆς ἤρχισε συγκινοῦν τὰ πνεύματα καὶ ἐν ταύτῃ, ἡ δὲ μελέτη αὐτοῦ ἀπασχολεῖ σοβαρῶς τὸν τε τύπον καὶ τὰ ὑψηλότερα στρώματα τῶν γραμμάτων, τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ἀπὸ τῶν τελευταίων ἀτυχῶν τῆς Γαλλίας, πάντες οἱ δυνάμενοι καὶ σκεπτόμενοι ἐν αὐτῇ ἐπεχείρησαν μετὰ ζήλου ἀκαταβλήτου ν' ἀναζητήσωσι παντοιοτρόπως τὰ ποικίλα αἴτια αἰτια ἐπήνεγκον αὐτάς, ἐν τοῖς πρώτοις δὲ ἤχθη εἰς τὸ μέσον, ὡς τὸ κυριώτατον ἴσως, τὸ ἐλαττωματικὸν τοῦ συστήματος τῆς τέως κρατούσης ἐν αὐτῇ παιδεύσεως, βασιζομένης ἐπὶ μόνῃς τῆς κλασικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μορφώσεως τοῦ πνεύματος, ἐν ἐκπαιδευτήριόις, ἥμιστα συμφώνοις κατὰ τὸ πλεῖ-

ἐν ἀνάγκῃ κίνδυνόν τινα τῆς πατρίδος ἢ οὐ, ἐπιδειξίῳ ὅμως νὰ ἐρμηνεύσωσι καλῶς χωρίον τι τοῦ Βιργιλίου, ἢ νὰ συντάξωσι ἐλληνικὸν τι θέμα, ἢ ν' ἀπαγγείλωσι ἀπόσπασμά τι τοῦ Μαλέρβ ἢ τοῦ Ῥακίνα. Ἡ ἐν λυκείοις δὲ αὕτη ὑπὸ παντοίους περιορισμοὺς ἐγκλίσεις καὶ ἡ τοιαύτη πρώιμος ἐπιβάρυνσις καὶ μεμονωμένη καλλιέργεια τοῦ πνεύματος προτοῦ τὸ σῶμα λάβῃ τὴν πρώτην καὶ ἀπαραίτητον αὐτοῦ ἀνάπτυξιν εἶχε συντελέσῃ τὰ μέγιστα εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὴν γαλλικὴν νεολαίαν τὴν μᾶλλον ἀσθενικὴν ὄλων τῶν χωρῶν, νὰ χαλαρώσῃ τὰ νεῦρα τῶν διαδεχομένων ἀλλήλας γενεῶν καὶ νὰ πτωχύνῃ τὸ αἷμα τῶν μέχρι βαθμοῦ ἀνησυχαστικοῦ, νὰ παραγάγῃ δὲ τύπον σπουδαστοῦ μοναδικῶν ἴσως ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τὴν τελείαν σωματικὴν οὐδαμινότητα

καὶ τὴν πλήρη διασφορὰν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος. Ἀποτελέσματα ἐπομένως ἄμεσα καὶ ἀδιαμφισβήτητα, εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ταύτην ὀφειλόμενα, ἐκρίθησαν αἱ τε πρόσφατοι ἦνται τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, ἢ κατόπτωσις τῶν πολιτικῶν καὶ φιλολογικῶν ἠθῶν, ἢ μειώσεις τοῦ ἀναστήματος τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἢν παρίστων αὔξουσαν οἱ στρατιωτικοὶ κατάλογοι ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἢ ἐλάττωσις τοῦ πληθουςμοῦ, κλπ. Κραυγὴ συνεπῶς ἀγανακτήσεως ἐξερράγη κατὰ τοῦ ἔθνοςφθόρου καὶ δολοφονικοῦ αὐτοῦ συστήματος, καὶ προεκρήχθη ὡς ἀπαραίτητος ἡ ἀνάγκη τῆς καταρρίψεως τοῦ σαθοῦ τοῦ οικοδομήματος καὶ τῆς ἀνεγέρσεως ἐπ' αὐτοῦ ἄλλου, βασιζομένου ἐπὶ τῆς ἰσχυρᾶς σωματικῆς καὶ ἠθικῆς διαπλάσεως τῶν παιδευομένων ἐν τοῖς σχολείοις ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν μόρφωσιν. Ἦνα δὲ θώσῃ σάρκα εἰς τὴν παγκοίνως δεκτὴν γενομένην καὶ ὀρθὴν κριθεῖσαν ἰδέαν ταύτην ἰδρῶθῃ ἰδιαιτέρας Σύνδεσμοις τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς ἐπικληθῆις, ὅστις ἀπὸ μικρῶν ἀρξάμενος περιέλαβε βαθμηδὸν πᾶν ὅτι ἡ Γαλλία ἔχει ἐκλεκτόν, σκοπὸν προτιθέμενος τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῆς ἐν τῇ παιδείᾳ. Πράγματι ὁ σκοπὸς οὗτος ἐντὸς διαστήματος ἀπιστεύτως βραχέος ἐπιτεύχθη ἐντελῶς, ἢ δὲ εἰσαγωγὴ αὐτῆς δύναται νὰ θεωρηθῇ πραγματοποιηθεῖσα κατὰ πάντα. Ὅπως δὲ καταδείξῃ τοῦτο, καὶ τὴν ὀφελιμότητα τοῦ σχεδίου τῆς, καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἔργων τῆς, ἡ Ligeus ὡς λέγεται αὐτῇ ἐκάλει πέρυσι τὰς σχολὰς τῆς Γαλλίας εἰς τὸν πρῶτον μέγαν ἀθλητικὸν ἀγῶνα, ἐν τῷ δάσει τῆς Βουλόνης. Ὁ ἀγὼν ἐγένετο, αἱ σχολαὶ παρέσχον 439 ἐφθῶν ἀγωνιστάς, πλήρης δὲ καὶ θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία ἔσπεψεν αὐτόν. Ἄλλ' ἢ ἐπιτυχία τοῦ ἐφειτεινοῦ ὑπερέβαλε πᾶσαν προσδοκίαν καὶ παρέσχε περὶ τοῦ μέλλοντος τὰς ἀρίστιας τῶν ἐλλπίδων.

* *

Ὁ ἀγὼν οὗτος ἐπεκλήθη Lendit de Paris, ὅπερ σημαίνει Μεγάλῃ Σχολικῇ Πανήγυρις τῶν Παρισίων, ἐξ ἀρχαίου γαλλικοῦ ἔθρου ἀνάλογον σημασίαν ἔχοντος, περιπεσόντος ὅμως ἐπὶ πολὺ εἰς ἀχρησίαν, κ' ἐκταφέντος ἤδη ἐπὶ τούτῳ. Περιλαμβάνει δὲ α') διακρινόμενα ἀγωνισμάτων ῥώμης καὶ ἐπιδειξιότητος, διανεμημένον εἰς ἑνδεκα ἡμέρας, ἀπὸ τῆς 2ας Μαΐου μέχρι τῆς 9ης Ἰουνίου (ν. ἔ.) ὡς ἐξῆς: χαρτοκυνήγιον, πεζοπορία, ξιφασκία, ποδηλατοδρομία, κωπηλασία, ἵππασία, κολύμβημα, πήδημα, σκοποβολή, πυγμαχία, τρέξιμον, καὶ β') τρεῖς ἑορταὶς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Παρισίων, ὑπο τὴν ἐπίτιμον δὲ προεδρείαν τοῦ ἀντιπρυτάνεως τῆς Ἀκαδημίας. Εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους εἶνε δεκτοὶ σπουδασταὶ πασῶν τῶν γαλλικῶν σχολῶν, ἀπὸ τοῦ 15ου ἔτους συμπληρωμένου καὶ ἄνω, ἢ δὲ συνήθως ἡλικία τῶν συμμετεχόντων κυμαίνεται μεταξὺ τοῦ 18ου καὶ τοῦ 19ου. Ἡ πομπὴ μεθ' ἧς τελεῖται καὶ ἡ σημασία ἧτις ἀποδίδεται εἰς τὴν πανήγυριν ταύτην εἶνε μεγίστη, ἐφέτος δ' ἐξήρθη εἰς σημεῖον ἀληθῶς ἐκπληκτικόν. Τὰ δῶρα τὰ διδόμενα εἰς τοὺς ἐπιτυχάνοντας εἶνε πλεῖστα καὶ κάλλιστα, τιμητικὰ ἰδίως μετάλλια, εἰς δὲ τὸν πρωταγωνιστὴν τῶν Σχολείων ἐπικαλούμενον, τὸν

ἀναδεικνυόμενον τούτεστι ὑπέρτερον εἰς τὰ περισσότερα τῶν διαγωνισμάτων, δίδεται ἡ λεγομένη Ἀγωνιστικὴ Κύλιξ, ἔργον τέχνης πολύτιμον καὶ ἱστορικῆς ἀξίας, δωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Καρνοῦ τῷ 1889 εἰς τὸν Σύνδεσμον, ὅπως παρέχεται ὑπ' αὐτοῦ ὡς γέρας ἐξ ὑπαμοιβῆς εἰς τὸ σχολεῖον, εἰς ὃ ἀνήκει ὁ πρωταγωνιστῶν μαθητῆς, φυλάττεται ἐν αὐτῷ ἐπὶ ἕν ἔτος, μεθ' ὃ περιέρχεται εἰς τὴν ἐπὶ ἕν ἔτος ἐπίσης κυριότητα τοῦ σχολείου τοῦ κερδίζοντος εἰς τὸν ἐπόμενον ἀγῶνα, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐπίσης ὁ πρωταγωνιστῆς λαμβάνει καὶ τὸ μέγα τιμητικὸν παράσημον τοῦ Συνδέσμου. Ἀπὸ τῆς προκηρξέως τοῦ ἐφειτεινοῦ ἀγῶνος πάντα τὰ γαλλικὰ λύκεια περὶ οὐδενὸς ἄλλου ὀμίλου ἢ περὶ αὐτοῦ. Ἡ ἀμίλλα καὶ ὁ ζήλος ὁ ἀνπτυχθεὶς ἦτό τι ἕκτακτον, ὁ δὲ Σύνδεσμος, ἀντὶ τῶν 439 περυσινῶν ἀγωνιστῶν, εἶχε λάβῃ αἰτήσεις πρὸς συμμετοχὴν εἰς τοὺς ἀγῶνας 3,726, ἠναγκάσθη δὲ νὰ προβῇ εἰς αὐτήν ἔπιλογὴν, ἵνα κατορθώσῃ νὰ ἀντιπροσωπευθῶσιν ὅλα τὰ λύκεια τῶν Παρισίων καὶ πολλὰ τῶν ἐπαρχιῶν. Ἡ πρώτη τῶν ἑορτῶν ἐδόθη ἐν τῇ ὠραιότερᾳ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου καὶ ἦν ἀφιερωμένη εἰς Μεγαν Ἀγῶνα τῶν Σχολικῶν Ὀπλων. Ἡ δευτέρα ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ Δάσου τῆς Βουλόνης, ὅπου ἐτελέσθησαν αἱ Σχολικαὶ Λεμβοδρομίαι. Καὶ ἡ τρίτη, ἢ τῶν Σχολικῶν Π'αίγνίων, ἐν τῷ Πεδίῳ τῆς Μαδρίτης, παρὰ τὸ Λονσάν, ὅπου γίνονται συνήθως αἱ ἵπποδρομίαι. Κατὰ τὰς μεταξὺ δὲ ἡμέρας ἐγένοντο αἱ λοιπαὶ ἀσκήσεις. Ἡ συρροὴ τοῦ κόσμου, ἐν ᾗ ἐκτὸς τῶν ἀνωτάτων τῆς πολιτείας κορυφῶν διεκρίνοντο καὶ αἱ μέγιστα ἐν πᾶσι τοῖς κλάδοις ἐπισημότητες, ἦτο ἀπίστευτος, αἱ δ' ἐφημερίδες, αἵτινες καὶ ἰδιαιτέρα εἰκονογραφημένα παραρτήματα ἀφιερωμένα εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους ἐξέδωκαν, παρομοιάζουσι τὸ θέαμα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ὀλύμπια καὶ Ἰσθμια, ἐκ τῆς ἐπιτυχίας δ' αὐτῶν καὶ τῆς ἀναστηλώσεως τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς εἰς τὴν προσήκουσαν αὐτῇ θέσιν προωιωνίζοντα οὐδὲν πλέον, οὐδὲν ἕλαττον, ἢ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Γαλλίας.

* *

Ἡ ἀναστήλωσις αὐτῇ καὶ ἡ ἐπίτευξις τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἐν τῇ παιδείᾳ ὀφείλεται ὡς εἶπομεν ἤδη καὶ ὡς πάντες ὁμολογοῦσι κυριώτατα εἰς τὸν Σύνδεσμον τὸν ὁμώνυμον, ὅστις σήμερον εἶνε σπουδαιστάτη δύναμις ἐν τῷ τόπῳ. Οὐσιωδέστεροι ὅροι τοῦ προγράμματος τοῦ Συνδέσμου τούτου εἶνε ἐν περιλήψει οἱ ἐπόμενοι περίπου: 1ον. Ν' ἀναπτύξῃ ὅσην τὸ δυνατόν διὰ παντὸς μέσου μεταξὺ τῆς παιδευομένης γαλλικῆς νεολαίας τὴν ἐπιδειξιότητα, τὴν ῥώμην καὶ τὴν ἐν γένει ὑγείαν τοῦ σώματος τῶν ἐφήβων, ἐξ ἧς κατὰ τὸ πλεῖστον ἤρτηται καὶ ἡ πνευματικὴ. 2ον. Πρὸς τοῦτο νὰ φροντίσῃ παντοιοτρόπως ν' ἀνυψώσῃ εἰς τὴν πρέπουσαν περιωπὴν τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐν γένει θεραπείαν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. 3ον. Νὰ εἰσαγάγῃ πρὸς τοῦτο εἰς τὰ σχολεῖα, ἐκτὸς τῶν μεθοδικῶν γυμνασίων τῆς ἀρχαίας γυμναστικῆς, τὰ γυμναστικά λεγόμενα παίγνια, τὰ τῶσον κρατούντα τὸ σῶμα καὶ φαιδρύνοντα τὴν ψυχὴν, ἐκλήγουσα αὐτὰ ἰδίως μεταξὺ τῶν ἀκραιφνῶς γαλλικῶν. 4ον. Νὰ ἐπιτύχῃ τὸν ὀρισμὸν ὅσην τὸ δυνατόν πλεῖστέρων ὥρων δι' αὐτὰ παντα-

χοῦ. Ἦν. Νὰ μελετήσῃ κατὰ πόσον πρέπει νὰ ἐφαρ-
μοσθῶσι ταῦτα καὶ εἰς τὴν ἀγωγήν τῶν κορασίων.
Ἦν. Νὰ ἰδρῦσῃ τακτικούς ἀγῶνας μεταξύ τῶν σχο-
λῶν, πρὸς ἐπιδειξίην τῆς σωματικῆς καταστάσεως
ἐκάστης γενεᾶς. Ἐμπνεόμενος ἐκ τῶν θαυμασίων
παράδοξων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐκ τοῦ περιφή-
μου λατινικοῦ ῥήτου *Menssana in corpore sano*, καὶ
ἐκ τοῦ ἐξόχου ἐκείνου περὶ ἐκπαιδεύσεως ἀποφθέγ-
ματος τοῦ *Montaigne*: «Δὲν πρόκειται νὰ παρασκευ-
άσῃτε ψυχάς, δὲν πρόκειται νὰ παρασκευάσῃτε σώ-
ματα, πρόκειται νὰ παρασκευάσῃτε ἄνδρας», εἰργάσθη
ἐπιμονώτατα πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ προγράμματος
τοῦ καὶ εὐρίσκειται ἐν τῇ ὁδῷ τῆς συντελέσεώς του.
Ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ἐτῶν καθ' ἃ εἶνε ἰδρυμένος
σχεδὸν κατέργησεν ἐκ βάθρων τὸ παλαιὸν σύστημα,
ἔκαμε τοὺς μαθητὰς ν' ἀγαποῦν τὸ σχολεῖον, ἐξών-
τισσε τὸν τύπον τοῦ ἀναιμικοῦ καὶ ἀσθενικοῦ καὶ διε-
σφαρμένου σπουδαστοῦ, ἐπέφερε τὴν τόσον ἐπιθυμη-
τὴν ἁρμονίαν τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος, ἐδώ-
ρησεν ἐκ νέου εἰς τὴν γαλλικὴν νεότητα τὴν εὐθυμίαν,
τὴν δύναμιν τοῦ χαρακτήρος, τὴν ἐνεργητικότητα.
Διέδωκε τὴν λατρείαν τοῦ ἐλευθέρου ἀέρος ἀντὶ τῆς
ἀγάπης πρὸς τὸν ὑπόστεγον καὶ ἐγκλειστον βίον
ἥτις ἐκυριάρχει τέως. Ἐπρόοικισε πάντα σχεδὸν τὰ
σχολεῖα, ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν καὶ μελαγχολικῶν τοί-
χων τῶν ὁποίων ἔσθινον οἱ ἔσθιοι, δι' ἀναπεπταμέ-
νων πεδίων ἀσκήσεων, προσηρητημένων κατὰ νόμον
εἰς αὐτά. Καὶ μὲ τὰ 3 μόνον ἀρχικὰ φράγκα τῆς
πενιχοτάτης εἰς αὐτὸν παρ' ἐκάστου μέλους συνδρο-
μῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ πολλαπλὰ βοηθήματα, ἅτινα ἡ
κοινὴ ἐκτίμησις τῷ παρέσχε καὶ τῷ παρέχει, κατώρ-
θωσε νῦν νὰ ἔχῃ προὔπολογισμὸν τακτικόν, ἐφημερίδα
ιδικὴν του, καὶ ὄργανισμὸν πλήρη νὰ ἐπιβάλλεται
καὶ νὰ θριαμβεῖ καὶ νὰ ἐλκύῃ τὴν εὐγνωμοσύνην
τοῦ ἔθνους.

Τὸ γεγονός τοιαύτης καταπληκτικῆς ἐπιτυχίας, ἐκ
τόσφ μικρᾶς ἀρχῆς καὶ ἐν τόσφ βραχεῖ χρόνῳ, εἶνε
περίεργον. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον περιεργότερα εἶνε ἡ
ἱστορία τῆς ἰδρύσεώς του καὶ ἡ τοῦ κυρίως ἰδρυτοῦ
αὐτοῦ, ὅστις πρῶτος ἀνεκίνησε τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν
Γαλλίᾳ, ἐπεχείρησε δὲ καὶ τὴν θεωρητικὴν αὐτοῦ ἐ-
ξέτασιν καὶ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν του. Τῇ 9 Ἰου-
λίου 1880, διὰ τοῦ ἀπὸ Δουβροῦ ἐκ Καλαί ἀπο-
πλοίου, ἐπιφελοῦμενος τοῦ περὶ ἀμνηστίας τῶν πο-
λιτικῶν ἐγκληματιῶν νόμου ὃν εἶχε ψηφίσῃ ἀρτίως ἡ
Βουλὴ, εἰς προγεγραμμένους εἰσήρχετο εἰς Γαλλίαν.
Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο ὁ Πασκάλ Γκρουσσέ, ἐκ τῶν σφο-
δροτέρων καὶ διασημοτέρων κοινωνιστῶν τοῦ 1871,
ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Κοινότητος τῶν Παρι-
σίων κατὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον διάστημα τῆς ὑπάρξεως
αὐτῆς. Καταδικασθεὶς τότε εἰς θάνατον τὸ πρῶτον
μετὰ τὸν θρίαμβον τῶν δημοκρατικῶν, καὶ μετρία-
σθεῖσις κατόπιν τῆς ποινῆς του εἰς ἰσθμὸν κάθειρξίν,
ἐξωρίσθη μετὰ τοῦ Ροσεφόρ καὶ τῶν λοιπῶν ὁπα-
δῶν του εἰς Νέαν Καληδονίαν. Δὲν ἐβράδυνεν ὅμως νὰ
δραπετεῖται ὡς γνωστὸν ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ περιφήμου
συντάκτου τοῦ Φανόσ, καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς Ἀγ-
γλίαν, ὅπου διέμεινεν ἐπὶ μακρόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς
Ἀγγλίας, μὴ δυνάμενος νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὴν πα-
τριδα του, πλάνης, ἤρχισε περιεργόμενος τὸν κόσμον
καὶ μελετῶν τὰ ἦθη τῶν διαφόρων χωρῶν εἰς ἅς πε-

ριοδικῶς ἔμεινεν, ἕως οὗ ἡ ἀμνηστία παρέσχεν αὐτῷ
τὸ δικαίωμα τῆς ἐπανόδου. Ἀλλ' ὁ ἐπανερχόμενος
εἰς Γαλλίαν τῷ 1880 ἦτον ὄλωσ διάφορος ἐκείνου
ὅστις εἶχεν ἀπέλθῃ ἐξ αὐτῆς. Νέος εἶχεν ἀφίση τὸν
τόπον του καὶ ἐπανερχετο σχεδὸν γέρον. Κατὰ τὸ
διάστημα τῆς ἐξορίας του ἐταξίδευσεν, ὑπέφερεν,
ἐσκέφθη ὅσον ὀλίγοι. Ἐχασεν ἐν τῷ μεταξύ τοὺς
γονεῖς του, χωρὶς νὰ τοὺς ἴδῃ. Ἐστίαν δὲν εἶχεν
ἦτις νὰ τὸν ἀναμνήσῃ. Καὶ ἐπέστρεψε μετὰ τόσα
ἔτη εἰς τὸ Παρίσι, ὡς Ἐπιμενίδης θὰ ἔλεγε, εὐ-
ρίσκειτο πάλιν μεταξύ τῶν συμπατριωτῶν του,
χωρὶς φίλους, χωρὶς οἰκείους, χωρὶς τίποτε, ὡς νὰ
εἶχε ριφθῆ εἰς κρατήρα ἡραιστείου καὶ τὸ ἡραιστειὸν
νὰ τὸν ἐξήμεσε πάλιν ζῶντα μεταξύ τῶν ζῶτων.
Ἀλλὰ μὴ αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς
νέας γενεὰς κατὰ τὰ φρονήματα, ἀηδιάσας τὴν πο-
λιτικὴν μετὰ τὴν ὅποιαν εἶχεν ἀρχίσῃ τὸ στάδιόν του
διότι εἶδε τὸ κενὸν αὐτῆς, δὲν ἐσκέσθη ν' ἀκολουθήσῃ τὸ
παράδειγμα τῶν ἄλλων συντρόφων του, καὶ ν' ἀναμιχθῆ
ἐκ νέου εἰς αὐτὴν, ἀπετάχθη τῷ παρελθόντι καὶ δὲν
ἠθέλησε νὰ ἴδῃ ἢ τὸ μέλλον. Ὑπερήφανος ὅμως καὶ μὴ
θέλων ταυτοχρόνως νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἀρχὰς τῆς
νεότητός του ἅς εἰλικρινῶς ἐπρέσβευεν, ἐζήτησε νέαν
ὁδὸν δι' ἧς νὰ εἰσέλθῃ πάλιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἔ-
θνους του, νὰ γίνῃ χρήσιμος εἰς αὐτό. Ἐξ ὅσων
εἶδεν, ἐξ ὅσων ἔπαθεν, ἐξ ὅσων ἐμελέτησεν, ἐν θε-
τικῶν συμπέρασμα ἠδυνήθη νὰ ἐξαγάγῃ ὅτι ὄλων
τῶν δεινῶν τῆς Γαλλίας κυριωτέρα αἰτία ἦτον ἡ
μέση αὐτῆς ἐκπαίδευσις. Συγκρίνων αὐτὴν πρὸς τὴν
μέσην ἐκπαίδευσιν ὄλων τῶν ἄλλων πεπολισμένων
χωρῶν, ἦν εἶχε μελετήσῃ, εὗρεν ὅτι εἰς αὐτὴν κυ-
ρίως ἔπρεπε ν' ἀποδοθῆ ἡ ἐξασθένησις τῆς φυλῆς ἡ
τόσα κακὰ ἐπενεγκούσα, καὶ τῆς ἐξασθενήσεως ταύ-
της ἡ ἀφορμὴ εἰς τὴν μεμονωμένην τοῦ πνεύματος
καλιέργειαν ἐν πλήρει παραμελήσει τῆς τοῦ σώ-
ματος καὶ τοῦ χαρακτήρος. Ἐνόμισεν ὅτι εὗρε τὸ
ἀντιφάρμακον ἐν τῇ ἀναγεννήσει τῇ ἠθικῇ καὶ τῇ
σωματικῇ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς συστήματος παιδεύσεως
μορφοῦντος πρὸ παντὸς ἀνδρα. Καὶ ἐπελήφθη
τοῦ ἔργου. Διὰ νὰ ἀνοίξῃ δρόμον εἰς τὰς ιδέας του
ἔκρινε σκόπιμον νὰ δείξῃ κατὰ πρῶτον τί γίνεται
ἀλλαγῆ. Καὶ ἐτακτοποίησε τὰς σημειώσεις του,
ἔγραψε τὸν πρῶτον τόμον τῶν μελετῶν του ὑπὸ τὸν
τίτλον «Ἡ ζωὴ τοῦ Σχολεῖου ἐν Ἀγγλίᾳ» καὶ τὸν
ἐπῆγεν εἰς τὸν διάστημα ἐκδότην Ἐτζελ, ὑποβαλὼν
αὐτῷ ταυτοχρόνως καὶ τὸ σχέδιόν τοῦ ὅλου ἔργου.
Ὁ πολὺπειρος ἐκδότης ἀνεγνώρισε τὴν ὀρθότητα
τῶν ιδεῶν καὶ τοῦ βιβλίου τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ
σθᾶσῃ ταχύτερον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τὸν συνεισέταξε
νὰ ἀλλάξῃ τὸ προμερὸν καὶ δυνάμενον νὰ ἐγείρῃ
μίσσην καὶ ἀντιπαθείας ὄνομά του, νὰ μείνῃ ἀρανῆς, νὰ
λάβῃ ψευδώνυμον, ἵνα μὴ θεωρηθῆ ἐπιδιδῶν πολι-
τικὸς σκοπός. Ὁ Γκρουσσέ τὸν ἤγκουσε καὶ ἔκτοτε
ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Ἀνδρέου Λωρὶ καὶ τοῦ Φι-
λίππου Δαρὺλ γράφει τὰ γνωστὰ ἔργα του, σπου-
δαιοτάτας μελέτας ἐπὶ τοῦ βίου, ἰδία τοῦ σχολικοῦ,
τῶν ξένων ἔθνων, καὶ ἐπιχειρεῖ ἀκαταπαύστους δη-
μοσιογραφικὰς ἐκστρατείας ἐπὶ ἠνεμοστρίαν ἤδη ἵνα ἐ-
πιτύχῃ τὸν σκοπὸν του, τῆς ἀνορθώσεως τῆς σωμα-
τικῆς ἀγωγῆς εἰς τὴν πρέπουσαν θέσιν. Τόσφ δὲ κρα-
τερῶς διεξήγαγε τὸν μακρὸν καὶ δυσχερῆ ἀγῶνα,

ὥστε ἐντὸς τόσοῦ μόνου χρόνου κατέληξεν εἰς τὴν γενικὴν παραδοχὴν τῶν ἰδεῶν του, ἔδρασε τὸν ἰσχυρότατον αὐτὸν Σύνδεσμον, συνέστησε τοὺς σχολικοὺς αὐτοὺς ἀγῶνας περὶ ὧν διελάβομεν, καὶ παρίστατο εἰς αὐτούς, ὁ πρῶτος ὑπουργὸς τῆς Κοινότητος, ἐν θριάμβῳ, παρὰ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας καὶ τὰς ἄλλας ἀρχάς, ὡς γενικὸς γραμματεὺς καὶ ἀπόλυτος πληρεξούσιος τοῦ Συνδέσμου. Σήμερον ὁ τρισπόστατος Πασκάλ Γκρουσσὲ δύναται ν' ἀναλάβῃ τελειῶς ὑπὸ τὸ ἀληθὲς του ὄνομα τὴν δόξαν τοῦ ἔργου τοῦ Φιλίππου Δαρὺλ καὶ τοῦ Ἀνδρέου Λωρὶ, καὶ ὁ ἀρχαῖος κοινοιστίας δύναται νὰ ἔχη εἰς τὸ ἐξῆς τὴν ὑπερήφανον καὶ σπανιοτάτην ἀνάμνησιν ὅτι ὑπῆρξεν ἥρωας δύο ἐπαναστάσεων, μᾶς αἰματηρᾶς καὶ τραγικῆς καὶ φοικώδους, τῆς Κοινότητος, καὶ ἄλλης εἰρηρικῆς καὶ ἀναιμάκτου καὶ σώτηριος, τῆς σωματικῆς ἀναγεννήσεως τῆς Γαλλίας.

Τί φρονοῦν ἄρα γὰρ περὶ τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἱστορίας μᾶς ἔθνικῆς ἰδέας, ἐνὸς συνδέσμου καὶ ἐνὸς ἀνδρῆς, οἱ παρ' ἡμῖν ἰσχυρίζομενοι ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀσχολοῦνται καὶ ἐνδιαφέρονται καὶ ἀγωνίζονται περὶ τῶν τοιούτων; Μ.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐξεδόθη ἐν Γαλλίᾳ περίεργον καὶ λίαν ἐνδιαφέρον βιβλίον ἐπιγραφόμενον «*Ἀπομνημονεῦματα τοῦ Βίκτωρος Οὐγκῶ, συγγραφέα παρ' ἐνὸς μάρτυρος τοῦ βίου του.*» Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχον πλείστα ὅσας ἀξιολόγους πληροφορίες περὶ τῶν παιδικῶν χρόνων καὶ τῆς πρώτης περιόδου τοῦ φιλολογικοῦ σταδίου τοῦ μεγάλου συγγραφέα· καὶ ἀποδοθὲν διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀκριβείαν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, οὐδέποτε ἔσχε τὴν τύχην νὰ μεταφρασθῇ εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, καίτοι τῆς τιμῆς ταύτης ἠξιώθησαν πλείστα ἄλλα ὁσήμενα καὶ ἀχρηστά ἔργα, ἔστιν ὅτι δὲ καὶ ἐξαμβλώματα ἀληθῆ τῆς νεωτέρας γαλλικῆς φιλολογίας, διὰ τοῦτο ἀπέμεινεν ἐντελῶς ἀγνωστον εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἐλλήνων ἀναγνωστῶν. Ἡ Ἑστία ἀποφασίσασα νὰ δημοσιεῖ ἑκάστη σελίδα καὶ περικοπὰς ἐκ τοιούτων συγγραμμάτων ἀρχαιότερων ἢ νεωτέρων, παραλαμβάνει ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐπομένην τερπνὴν ἀφήγησιν τῆς πρώτης παραστάσεως τοῦ Ἑρνάνη, ἔνθα περιγράφεται ζωηρότατα καὶ πιστότατα ἢ συνταράττουσα τότε τὸ γαλλικὸν δημόσιον σφοδρὸν πάλην μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς κλασικῆς καὶ τῆς ῥομαντικῆς σχολῆς.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΡΝΑΝΗ

Τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1829 ἐ Οὐγκῶ, γράψας ἤδη τὸ δράμα *Μαριῶν Δελόρμ*, οὐτινος ἢ ἐν τῷ Ὠδείῳ παραστάσις εἶχεν ἐμποδισθῆ πρό τινων μηνῶν ὑπὸ τῆς λογοκρισίας, ἀνέγνωσεν εἰς τὸ Γαλλικὸν Θέατρον τὸν Ἑρνάνη.

Τὸ δράμα ἐγένετο ὑποθύμως δεκτὸν καὶ πάραυτα διανεμήθησαν τὰ μέρη, τὸ τῆς δόνας Σόλας εἰς τὴν δεσποινίδα Μάρς, τὸ τοῦ Ἑρνάνη εἰς τὸν Φιρμέν, τὸ τοῦ δὸν Ρουὶ Γομέζ εἰς τὸν Ζοαννύ, τὸ τοῦ δὸν Καρλου εἰς τὸν Μισελῶ. Μικρὰ τινα μέρη ἐδέχθησαν καὶ ἐζήτησαν μάλιστα ν' ἀναλάβωσιν ἠθοποιοὶ μεγάλης ἀξίας, οἷοι ὁ Ρενιέ, ὁ Σανσὼν κ.πλ.

Τὰ πρῶτα γυμνάσια διεζήθησαν μετὰ πολ-

λῆς ζωηρότητος καὶ προθυμίας. Ὁ Μισελῶ καίτοι δὲν ἠγάπα πολὺ τὴν νέαν φιλολογίαν, ἦτο ὁμῶς ἀνεπτυγμένος καὶ εὐγενὲς τοὺς τρόπους. Ὁ Φιρμέν ἔτρεφε συμπαθειαν πρὸς τὰ δράματα μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς κωμωδίας. Ὁ Ζοαννύ, ὅστις ἦτο λευκόθριξ ὡς ὁ δὸν Ρουὶ Γομέζ, ἦτο ἀρχαῖος στρατιωτικὸς ἀπολέσας δυὸ δάκτυλα ὅτε ἐμάχετο ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Οὐγκῶ, πατέρα τοῦ Βίκτωρος. Δεικνύων τὴν ἠρωτικασμένην χεῖρά του πρὸς τὸν συγγραφέα ἔλεγεν αὐτῷ μετὰ τινος ἐμφάσεως συνήθους εἰς αὐτόν: «*Θὰ σεμνυνωμαι ὅτι ὑπηρετήσα νέος ὑπὸ τὸν πατέρα καὶ γέρον ὑπὸ τὸν υἱόν!*»

Ἡ νέα τέχνη εἶχεν ἤδη ἀγωνισθῆ ἐπιτυχῶς εἰς τὸ Γαλλικὸν Θέατρον, ὅπου ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς ἐδίδαξε τὸν Ἑρρίκοι Γ'. Ἀγνωστος σχεδὸν τὴν προτεριανὴν καὶ μὴ ἔχων προηγουμένα τοιαῦτα ὥστε νὰ ἐξεγείρη τὸ μῖσος κατέλαβεν ἐξαπίνης τοὺς θιασώτας τῆς κλασικῆς σχολῆς, ἧτις δὲν ἠδυνήθη οὕτω ν' ἀμυνθῆ. Τὸ κοινὸν ἀφῆθεν ἐλεύθερον εἰς τὴν κρίσιν του καὶ κατὰ βάθος βαρυνθὲν ν' ἀκούη πάντοτε τὰς αὐτὰς τραγωδίας καὶ κωμωδίας κατεβλήθη ἀπὸ τὸ πλῆρες δράσεως καὶ ζωηρότητος νεανικὸν ἐκείνο δράμα καὶ κατεχειροκρότησεν αὐτό. Ἡ παρὰστασις τοῦ ὑπῆρξε θρίαμβος ἄνευ μάχης, ἐπιτυχία πανηγυρικῆ.

Ἡ δυσἀρέσκεια ἤρχισεν ἀπὸ τῆς δεσποινίδος Μάρς. Ἦτο τότε πεντηκοντοῦτις, ἐπόμενον δὲ ἦτο ν' ἀγαπᾷ τὰ δραματικὰ ἔργα ἅτινα εἶχε παραστήσει κατὰ τὴν νεότητά της ἢ τὰ ὑμιοζόντα πρὸς αὐτὰ καὶ νὰ ἀντιπαθῆ πρὸς τὰ προῖοντα τῆς νέας σχολῆς. Εἶχε δεχθῆ τὸ μέρος τῆς Δόνας Σόλας ἐκ φόβου μόνον μὴ τὸ ἀναλάβῃ ἄλλη καὶ τυχὸν θριαμβεύση, ἀλλ' εἰς τὰ γυμνάσια ἐφέρετο μὲ ὀλίγην προθυμίαν καὶ ὑπεροπτικῶς. Οἱ θρίαμβοι οὖς ἤρατο κατὰ τὸ τριακονταπενταετὲς αὐτῆς σταδίου παρέχον αὐτῇ παντοδυναμίαν ἐν τῷ θεάτρῳ, ἦν ἐξήσκει καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν συγγραφέων. Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς διηγεῖται ἐν ἐκτάσει εἰς τ' Ἀπομνημονεῦμα αὐτοῦ τὰς δυσκολίας ἃς ἡ ἐξοχος ἠθοποιὸς παρενέβαλλε κατὰ τὰ γυμνάσια. Ἡσθάνετο πρὸ πάντων ἀποστροφὴν ν' ἀπαγγείλῃ τὸν στίχον: *Vous êtes, mon lion, superbe et généreux* καθ' ἐκάστην δὲ ἀπηυθύνετο πρὸς τὸν συγγραφέα, ἀπαιτοῦσα παρὰ τὰς ἐξηγήσεις αὐτοῦ, νὰ ἐξελείψῃ ἢ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ σκανδαλιῶδες δι' αὐτὴν *mon lion* δι' ἄλλης ἐκφράσεως. Ὁ Οὐγκῶ δυσανασηγῆσας ἐπὶ τέλους ἐζήτησε παρ' αὐτῆς νὰ τοῦ ἐπιστρέψῃ τὸ μέρος της. Ἡ δεσποινὶς Μάρς ὠχρίασεν πρῶτην φορὰν ἐζήτησαν παρ' αὐτῆς νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ μέρος της. Ἔως τότε οἱ συγγραφεῖς τὴν παρεκάλουν νὰ δεχθῆ αὐτὸ καὶ αὐτὴ ἠρνεῖτο. Ἡσθάνθη τὸ γόητρόν της ἐκλείπον. Διὸ ἀνεγνώρισε τὸ σφάλμα της καὶ ὑπε-